

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра міжнародного, цивільного та комерційного права

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ВЧИНЕННЯ ВИКОНАВЧОГО НАПИСУ НОТАРІУСОМ У
ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

студентки 2 курсу, 4 мз групи,
спеціальності 081 «Право»,
спеціалізації
«Комерційне право»

Мацібури Анни Вадимівни

Науковий керівник
к.ю.н.

Букатова Діана Миколаївна

Гарант освітньої програми
д.ю.н., доцент

Гончаренко Олена Миколаївна

Київ-2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЧИНЕННЯ ВИКОНАВЧОГО НАПISУ НОТАРІУСОМ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	
1.1. Поняття, умови та вимоги до вчинення виконавчого напису нотаріусом	6
1.2. Юридичні підстави та особливості пред'явлення виконавчого напису до виконання.....	19
1.3. Підстави відмови нотаріусом у вчинення виконавчого напису.....	25
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ВЧИНЕННЯ ВИКОНАВЧОГО НАПISУ НОТАРІУСОМ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	
2.1. Специфіка визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню.....	31
2.2. Правові проблеми скасування виконавчого напису нотаріуса.....	43
2.3. Судова практика вирішення спорів, пов'язаних із визнанням виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню.....	46
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлюється недостатністю в Україні концептуальних наукових досліджень виконавчого напису нотаріуса як способу захисту прав суб'єктів господарювання. Певні прогалини зустрічаються при примусовому виконанні виконавчих написів нотаріусів, так як процедура такого виконання не завжди узгоджується із нормами матеріального права та законодавством про нотаріат.

Нагальна проблема проведення комплексного наукового дослідження виконавчих написів нотаріусів як способу захисту прав суб'єктів господарювання зумовлена необхідністю вдосконалення процедури вчинення нотаріусом виконавчого напису та його примусового виконання як державними так і приватними виконавцями і розгляду даних категорій справ судами. Також слід приділити увагу врегулюванню колізійних питань українського законодавства, що торкається сфери нотаріату.

В Україні це питання досліджували такі науковці: В. Баранкова [37, 38], К. Валенко, Р.Кравець, [48], О. Демченко [44], О. Печений [53], А.Серветник [55; 56], І.Строкач [57; 58], Є. Щербина [61], та ін.

Мета дослідження. Ми ставили за мету на основі аналізу судової практики та теоретичної наукової бази провести системне дослідження особливостей вчинення виконавчого напису нотаріусом у господарській діяльності.

Для досягнення поставленої мети потрібно виконати такі **завдання**:

- дати визначення правової категорії «виконавчий напис», а також вимог та умов щодо вчинення виконавчого напису;
- охарактеризувати юридичні підстави та особливості пред'явлення виконавчого напису до виконання;

- систематизувати джерела регулювання щодо підстав відмови вчинення виконавчого напису нотаріуса;
- дати правову характеристику підставам відмови нотаріуса у вчинення виконавчого напису;
- визначити та систематизувати специфіку визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню та проблемні аспекти;
- сформулювати основні правові проблеми скасування виконавчого напису нотаріуса;
- проаналізувати судову практику вчинення виконавчого напису нотаріусом в Україні;
- запропонувати шляхи вирішення проблем, що стосуються виконавчого напису нотаріуса.

Об'єктом дослідження є правовідносини що складаються у сфері вчинення виконавчого напису.

Предметом дослідження є вчинення виконавчого напису нотаріусом у господарській діяльності.

Методами дослідження стали діалектичний, порівняльно-правовий, історико-правовий, формально-логічний, системно-функціональний методи та інші методи.

У роботі використовувалися такі наукові методи, як історико-правовий, що дозволив прослідкувати законодавчу регламентацію такого нотаріального провадження як виконавчий напис нотаріуса, вплив економічного розвитку суспільства на законодавчий процес в цій сфері (пп. 1.1.-1.3).

Цей метод допоміг проаналізувати становлення та розвиток в Україні цивілістичного процесу, та окремо юрисдикційних процесів, зокрема, нотаріального, цивільного, виконавчого та їх значення при вирішенні правових ситуацій, пов'язаних з вчиненням нотаріусами виконавчих написів, їх примусового виконання та оскарження в суді (пп. 2.1.-2.3).

Формально-логічний метод надав змогу сформулювати авторське визначення поняття «виконавчий напис нотаріуса». Порівняльно-правовий метод застосовувався при порівнянні чинного законодавства України та інших країн щодо виконавчих написів нотаріусів(пп. 2.1.-2.3).

Конкретно-статистичний – при узагальненні нотаріальної, судової та практики примусового виконання щодо виконавчих написів нотаріуса.

Метод моделювання послугував для формулювання пропозицій з удосконалення норм Цивільного кодексу України (далі - ЦК України), Цивільного процесуального кодексу України (далі - ЦПК України), Закону України «Про нотаріат», Закону України «Про виконавче провадження».

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному вивченні основних проблемних аспектів та причинно-наслідкових зв'язків між різними суб'єктами виконавчого провадження щодо оскарження виконавчих написів нотаріусів.

Окремі положення випускної кваліфікаційної роботи викладено у статті «Виконавчий напис нотаріуса як позасудова форма захисту прав та законних інтересів», що опублікована у збірнику «Правове забезпечення господарської діяльності» К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. С. 123-127.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їх зміст у багатьох аспектах доповнює наукові знання щодо вчинення виконавчих написів нотаріусами. Зібраний матеріал і узагальнення можуть бути використані для підготовки узагальнюючих праць, при підготовці лекційних занять та спецкурсів у вищих навчальних закладах.

Структура випускної кваліфікаційної роботи обумовлена метою і предметом дослідження та авторським підходом до розгляду обраної тематики. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, які включають в себе шість підрозділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Робота складається з 64 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЧИНЕННЯ ВИКОНАВЧОГО НАПISУ НОТАРІУСОМ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Поняття, умови та вимоги щодо вчинення виконавчого напису нотаріусом

Виконавчий напис на законодавчому рівні ще не визначений як поняття. Низка дослідників дійшла висновку, що виконавчий напис нотаріуса є розпорядженням нотаріуса про стягнення з боржника належної грошової суми або витребування майна стягувачеві [42, с. 63; 55].

На нашу думку, виконавчий напис є розпорядженням нотаріуса, що підтверджують зобов'язання боржника; являється нотаріальною дією про примусове стягнення з боржника на користь кредитора, здійснене на основі документів.

На доктринальному рівні існують різноманітні версії щодо визначення даної категорії, але науковці доходять до спільної думки, що така нотаріальна дія як виконавчий напис слугує певною альтернативою для тих, хто не бажає звертатися до судів загальної юрисдикції чи арбітражу, третейського суду.

За допомогою нотаріальних дій можна здійснити захист своїх цивільних та господарських прав у швидкий спосіб в порівнянні з завантаженою системою судів, яка після 2016 року ще більше ускладнилася, оскільки після змін в судової системі, коли була змінена з чотирьох ланкової у трьох ланкову судову систему, новообрані судді зіткнулися з великим обсягом ще не вирішених у минулому їхніми колегами судових справ.

М. Гвагвалія зазначає, що наразі є потреба у законодавчому закріпленні не виконавчого напису як поняття, а першочергово вирішити питання щодо

нормативного закріплення безспірної заборгованості як категорії та переліку документів, що мають підтверджувати прострочення зобов'язання за посвідченими нотаріусом договорами, щоб в подальшому уникнути проблемні аспекти з приводу визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню [41, с. 12].

Найбільш повною формою визначення надала Ю.Желіховська, яка у своїй роботі стверджує, що виконавчий напис являється підтвердженням «нотаріальним органом наявності заборгованості між боржником і стягувачем та розпорядження про примусове стягнення з боржника цієї заборгованості, вчинене на документах, які підтверджують безспірні зобов'язання останнього» [46, с. 158].

Цієї думки дотримується і Н.Безсмертна, і О.Демченко, і А. Серветник, які також розглядають дану категорію, по-перше, як підтвердження заборгованості між боржником та стягувачем, по-друге, як розпорядження про примусове стягнення з боржника певної суми заборгованості [44, с. 15; 46; 55, с. 4].

Деякі науковці дійшли висновку з аналізу словникової, енциклопедичної бази, що під написом, що вчиняє нотаріус розуміють:

- письмова вимога про стягнення за оригінальним документом, що видана нотаріальним органом;
- нотаріальний акт, що встановлює заборгованість або передбачає повернення майна;
- розпорядження нотаріуса про стягнення з боржника належної стягувачеві певної суми грошей або майна, вчинене на оригіналі боргового документа;
- вид виконавчого документа;

– напис, що здійснюється нотаріусом на документах, що дає кредитору право реалізувати вимогу до боржника без судового провадження [55, с. 2].

Інші науковці вважають, що виконавчий напис є лише розпорядженням, але таке твердження лише звужує комплексний характер правової природи даного поняття [42, с. 63; 53, с. 69; 54, с. 283].

С.Вавженчук, Г. Фулей визначають, що за своєї суттю виконавчий напис є способом захисту цивільних прав через причинне підґрунтя: встановлює певний характер того, яким чином будуть захищатися в подальшому права особи, автори вказують, що виконавчий напис нотаріуса є «своєрідним конгломератом правових заходів захисту», які включають в себе прості прийоми та інструменти захисту [40, с. 6].

На наш погляд, таке визначення категорії «виконавчий напис» лише ускладнює розуміння через комплексний характер обраних понять для інтерпретації способу захисту цивільних прав особи. В юридичній лексиці має переважити лаконічність та простота детермінації для легкого розуміння суті, що в даному випадку не міститься.

Взагалі даний спосіб захисту не можна, на нашу думку, представляти як певну сукупність чи «конгломерат» засобів, оскільки цей прояв нотаріального підтвердження заборгованості є певним засобом, тобто розпорядженням самого нотаріуса.

Але можна розглядати це поняття в трьох аспектах, як робили у своїх дослідженнях деякі науковці, які констатували, що виконавчий напис є:

- видом нотаріальної дії;
- виконавчим документом;
- способом захисту цивільних прав особи задля відновлення порушеного права [40, с. 6].

А. Серветник внаслідок проведеного аналізу доктрини нотаріального права виокремила чотири форми виконавчого напису нотаріуса:

- спосіб захисту порушеного цивільного права особи;
- розпорядження нотаріуса про стягнення заборгованості чи витребування майна;
- нотаріальний акт-документ, який має і виконавчу силу;
- окрема нотаріальна дія [43, с. 9].

О. Дика акцентує, що ціллю виконавчого напису є «скорочення кількості судових справ», які виникають в уже існуючих договірних відносинах, з чим не можна не погодитись [43, с. 59]. Автор також звертає увагу на те, що напис вчиняється незалежно від місця виконання вимоги, знаходження сторони договірних відносин, що належить до однієї з ознак виконавчого напису [43, с. 60].

О. Нікітюк також у своєму дослідженні пише, що метою вчинення такого напису є передусім «скорочення кількості судових справ» та запропонувала [51, с. 7]. С. Фурса ж наголошує, що виконавчий напис та наказне провадження у цивільній сфері є аналогічними, тож таке розпорядження нотаріуса, авжеж, пришвидшить процес відновлення порушеного цивільного права особи [52, с. 70].

Слід зазначити, що до особливих рис виконавчого напису також належить неможливість оскарження виконавчого напису, оскільки існує принцип безспірності нотаріального процесу, тож єдиним шляхом боржника до вирішення проблемного питання щодо виконання зобов'язання залишається лише звернення до суду з вимогою про визнання виконавчий напис таким, що не підлягає виконанню.

Деякі дослідники виконавчий напис в аспекті його позасудової форми захисту прав та законних інтересів, з огляду на це науковці вказують на іншу мету, не захист прав, а надання документам сили (виконавчої) для

санкціонування безспірного стягнення заборгованості до реалізації виконавчих повноважень відповідними представниками [44, с. 15].

Р.Майданик стверджує, що умовою захисту цивільних прав нотаріусом є принцип безспірності у разі заборгованості або іншої вимоги до боржника, водночас, автор звертає увагу, що якщо немає в наявності першочергово вищезазначеного принципу, то треба звертатися в суд, а не до виконавця державного чи приватного [49, с. 98].

А. Єщенко писав, що для стягнення грошових сум або витребування від боржника майна треба вчиняти виконавчі написи нотаріусами, але є особливості, що стосуються, наприклад, вчинення виконавчого напису в разі порушення основного зобов'язання, умов іпотечного договору після спливу строку – 30 днів з моменту одержання сторонами вимоги, і у разі несплати чека, і за договором позики та ін. [45].

Слід зазначити, що нотаріуси не мають за зобов'язанням перевіряти заборгованість на факт безспірності, але їм потрібно перевірити документи, що передбачені Постановою уряду.

Відповідно до Постанови Верховного суду України від 20 травня 2015 року суд узагальнив, що виключно документи мають підтверджувати безспірність заборгованості, що передбачені постановою урядом України [21].

Кабінет Міністрів затвердив перелік документів Постановою від 29 червня 1999 року № 1172, які нотаріус має перевірити перед тим, як підтвердити заборгованість виконавчим написом на документі, наприклад, на договорі позики. Ця постанова № 1172 набула деяких змін в 2017 році після прийняття судового рішення Київським апеляційним адміністративним судом по справі №826/20084/14 1 листопада 2017 року [10; 35]. Зміни стосувалися переліку документів щодо стягнення заборгованості з підстав, що впливають з кредитних відносин, за аграрними розписками та іпотечними договорами.

Незважаючи на те, що Конституційний Суд України постановив по справі № 3-239/2019 (5444/19), що положення частини першої статті 88 відповідного Закону не суперечать Конституції від 1 липня 2020 року, парламентарі змінили зміст цієї статті [34].

Так стаття 88 Закону України «Про нотаріат» раніше встановлювала: «Нотаріус вчиняє виконавчі написи, якщо подані документи підтверджують безспірність заборгованості або іншої відповідальності боржника перед стягувачем та за умови, що з дня виникнення права вимоги минуло не більше трьох років, а у відносинах між підприємствами, установами та організаціями - не більше одного року» [9].

Тепер стаття 88 відповідного закону декларує єдиний трьох річний строк. Також слід зазначити, що переривання строку пред'явлення виконавчого документа до виконання дає змогу поновити строк, бо час, що сплинув до переривання строку, не зараховується до нового [7].

Можна звернутися до Верховного Суду, який постановив у справі №201/11696/16-ц від 10 квітня 2019 року, що «учинення нотаріусом виконавчого напису – це нотаріальна дія, яка полягає в посвідченні права стягувача на стягнення грошових сум або витребування від боржника майна. При цьому вчинений нотаріусом виконавчий напис не породжує виникнення права стягувача на стягнення грошових сум або витребування від боржника майна, а підтверджує, що таке право виникло в стягувача раніше» [7].

Нотаріус відповідно до статті 18 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) за допомогою вчинення виконавчого напису на борговому документі може захистити права у цивільній площині особи в більш оптимальному за часом способі, що і складає одну з причин актуальності даної теми дослідження [3].

Виконавчий напис, на нашу думку, слід розглядати як виконавчий документ, який слугує підтвердженням заборгованості боржника перед стягувачам шляхом звернення до нотаріального органу.

Стаття 87 Закону України «Про нотаріат» встановлює, що для того, аби стягнути грошові суми або витребувати майно боржника, нотаріуси вчиняють виконавчі написи на документах, які можна віднести до тих, що встановлюють заборгованість [9].

Перед тим як вчиняти виконавчий напис нотаріус має у відповідності до порядку вчинення нотаріальних дій від 10 лютого 2020 року. До основних етапів можна віднести:

- нотаріальні дії можуть вчинюватись на всій території України незалежно від виконання зобов'язання;
- мають вчинятися у приміщенні нотаріальної контори державної чи приватної в межах нотаріального округу нотаріуса;
- після оплати вчиняються нотаріальні дії та можуть бути відкладені не більше, ніж на місяць, у разі витребування додаткових відомостей (державні нотаріуси справляють мито у законом визначених розмірах, а приватні – у тих розмірах, про які домовились між собою нотаріус та фізична або юридична особа);
- установити особу за визначені законом документами, за винятком посвідчення водія, моряка, особи з інвалідністю, учасника війни або таке, що видане за місцем роботи фізичної особи;
- перевірка факту застосування санкцій;
- визначити обсяг цивільної дієздатності фізичної особи, яка звернулася до нотаріуса на підставі документів, що підтверджують вік та роз'яснень наслідків вчинення нотаріальних дій або перевірка цивільної

правоздатності, дієздатності юридичної особи, перевірка повноважень її представника (-ків);

- установити волевиявлення та дійсних намірів особи, що звернулася шляхом однакового розуміння значення, умов та наслідків правочину;
- витребувати від фізичних, юридичних осіб відомості, документи, необхідні для відповідних нотаріальних дій у строк, визначений нотаріусом, який не перевищує одного місяця;
- вчинення виконавчого напису [11].

На думку І.Строкач існують об'єктивні та суб'єктивні передумови вчинення нотаріусом виконавчого напису. До об'єктивних автор віднесла суспільні потреби у спрощеному порядку констатації і припиненні безспірного правопорушення та усуненні його наслідків, що має бути відтворено у процедурі вчинення нотаріусом виконавчого напису [56, с. 3].

До суб'єктивних передумов вчинення виконавчого напису автор включила необхідність дотримання нотаріусом та особами, які звернулись за вчиненням нотаріальних дій Правил посвідчення угод, передбачених Законом України «Про нотаріат» (глава 4 Закону) щодо викладення їх змісту так, щоб факт правопорушення і способи захисту прав нотаріусом були чітко прописані у них [57, с. 4].

Можна виділити ще й те, що виконавчий напис є певним етапом у процесі стягнення заборгованості. Важливим аспектом залишається питання щодо чинності такого розпорядження: виконавчий напис набирає чинності з дати його реєстрації в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій, що має бути зазначено у самому тексті виконавчого напису та мати свій окремий реєстраційний номер.

Виконавчий напис є виконавчим документом, обов'язкові елементи змісту якого визначені в статті 89 Закону України «Про нотаріат», а також в частині 4 Глави 16 Наказу «Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» від 22.02.2012 № 296/5 [9; 11]. Метою відповідного

напису є надання стягувачу можливості реалізувати право на примусове виконання безспірного зобов'язання боржником у позасудовому порядку. Виконавчий напис скріплюється підписом і печаткою нотаріуса.

Виконавчий напис вчиняється на оригіналі документа, який встановлює заборгованість внаслідок успішної перевірки та підтвердження факту безспірності заборгованості на основі визначених законом документів. По суті ці документи слугують доказами для нотаріуса, який має вчинити чи відмовити у вчиненні певних нотаріальних дій.

Текст резолютивної частини виконавчого напису є важливим елементом виконавчого напису нотаріуса, бо в ній по суті визначається суть: яким чином має бути відновлене право стягувача, яке було порушене боржником. Деякі науковці зазначають, що резолютивна частина нагадує за своїми властивостями судові рішення [58, с. 134].

Закон України «Про виконавче провадження» та Закон України «Про нотаріат», а також вказаний Наказ мають певні розбіжності щодо регулювання питання про змісту виконавчого напису, бо Закон України «Про нотаріат» не зазначає, що у виконавчому написі обов'язково треба зазначити ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань стягувача та боржника, реєстраційний номер облікової картки платника податків, але вказується, що виконавчий напис має містити «найменування, адреса, дата і місце народження боржника, місце роботи (для фізичних осіб), номери рахунків в установах банків (для юридичних осіб)», також Закон України «Про виконавче провадження» підкреслює важливість наявності резолютивної частини, яка має міститись у виконавчому рішення, про яку не згадується в Законі України «Про нотаріат» [9].

Для вчинення виконавчого напису треба подати заяву, яка подається або стягувачем, або його уповноваженим представником. В цій заяві мають бути

дані про найменування, місце проживання стягувача, боржника, дата народження та місце, місце роботи боржника, номери рахунків у банку, код ЄДРПОУ, якщо боржником є юридична особа, строк, відповідно до якого проводиться стягнення, відомості стосовно суми стягнення або предметів, які мають бути стягнені (витребувані) та ін.

Заява може містити відомості щодо вчинення виконавчого напису нотаріусом. У свою чергу сам виконавчий напис має містити дату вчинення, прізвище, ім'я та по батькові нотаріуса, найменування стягувача, боржника та його місце проживання, прописки, місцезнаходження, місце роботи для боржника, якщо він є фізичною особою, номер рахунку в банку, якщо це юридична особа, строк, за яким проводиться стягнення, сума стягнення або предмети, які мають бути витребувані, в тому числі пеня, штраф та інша інформація згідно з положеннями Закону України «Про виконавче провадження». Відповідно до закону виконавчий напис нотаріуса підлягає примусовому виконанню.

Головною метою перевірки документів нотаріусом є підтвердження безспірності заборгованості або є іншої відповідальності боржника. Слід сказати, що наявність спору за розміром заборгованості не свідчить про безспірність відповідальності боржника перед кредитором, наприклад.

На законодавчому рівні ще в червні 1999 року уряд вирішив це питання, надавши перелік документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчого напису нотаріуса. Тоді до цього переліку входили незалежно від сфери: документи, що підтверджували безспірність заборгованості боржника.

Станом на 2021 рік внаслідок проведених змін у 2017 році стягнення поділяються на такі:

- стягнення заборгованості за нотаріально посвідченими договорами

- стягнення заборгованості з підстав, що випливають з кредитних відносин
- стягнення заборгованості, що випливає з відносин, пов'язаних з авторським правом
- стягнення заборгованості з батьків або осіб, що їх замінюють, за утримання дітей у закладах освіти
- стягнення заборгованості з батьків або осіб, що їх замінюють, за утримання дітей і підлітків в загальноосвітніх школах і професійно-технічних училищах соціальної реабілітації
- стягнення за диспашею
- стягнення заборгованості з військовослужбовців, звільнених з військової служби, і військовозобов'язаних після закінчення зборів
- повернення об'єкта лізингу
- стягнення заборгованості з орендної плати за користування державним та комунальним майном
- стягнення заборгованості за векселями, опротестованими нотаріусами в установленому законом порядку
- стягнення заборгованості за аграрними розписками
- стягнення заборгованості з виплати дивідендів [10].

Таким чином існує 12 видів стягнень, які відрізняються предметом в залежності від яких розрізняються документи, на основі яких мають бути вчинені виконавчі написи. Тож, за нотаріально посвідченими договорами слід подати:

- а) оригінал нотаріально посвідченого договору (договорів);
- б) документи, що підтверджують безспірність заборгованості боржника та встановлюють прострочення виконання зобов'язання.

Якщо це іпотечні договори, які передбачають повернення предмету іпотеки:

- а) оригінал нотаріально посвідченого іпотечного договору;
- б) оригінал чи належним чином засвідчена копія договору, що встановлює основне зобов'язання;
- в) засвідчена стягувачем копія письмової вимоги про усунення порушення виконання зобов'язання, що була надіслана боржнику та майновому поручителю (в разі його наявності), з відміткою стягувача про непогашення заборгованості;
- г) оригінали розрахункового документа про надання послуг поштового зв'язку та опису вкладення, що підтверджують надіслання боржнику письмової вимоги про усунення порушення виконання зобов'язання;
- г) довідка фінансової установи про ненадходження платежу [10].

У разі наявності кредитних відносин, то для одержання виконавчого напису слід подати:

- а) оригінал кредитного договору;
- б) засвідчена стягувачем виписка з рахунка боржника із зазначенням суми заборгованості та строків її погашення з відміткою стягувача про непогашення заборгованості [10].

При стягненні заборгованості у сфері, пов'язаній з авторським правом: розрахунковий лист із зазначенням розміру заборгованості, який має бути підписаний керівником і головним бухгалтером підприємства, установи та інші документи, передбачені цим переліком.

В сімейних правовідносинах стосовно утримання дітей у закладах освіти: засвідчений стягувачем витяг з особового рахунка батька або особи, що його замінює (чи довідка стягувача), з відміткою про непогашення заборгованості у двотижневий термін після вручення письмового попередження або ж :

- а) копія документа про розмір щомісячної плати батьків або осіб, що їх замінюють;

б) засвідчений стягувачем витяг з особового рахунка батька або особи, що його замінює (чи довідка стягувача), з відміткою про непогашення заборгованості у двотижневий термін після вручення письмового попередження [10].

Стягнення за диспашею подається сам розрахунок з розподілу загальної аварії та довідка диспашера про те, що диспаша не скасована і не змінена судом.

У стягненнях з військовослужбовців передбачені такі документи: ті, що підтверджують притягнення до матеріальної відповідальності звільнених з військової служби військовослужбовців і військовозобов'язаних після закінчення зборів, які не відшкодували заподіяної ними державі шкоди і також долучається довідка командира (начальника) військової частини про суму заборгованості, що підлягає стягненню.

При поверненні об'єкта лізингу (оренда для придбання певних засобів підприємствами чи фізичними, юридичними особами, тобто купівля права користування на визначений договором термін майном) слід подати нотаріусу оригінал договору лізингу, а також засвідчену лізингодавцем копію рахунка, направленою лізингоодержувачу, з відміткою про несплату платежів після вручення письмового повідомлення [10].

У сфері оренди, якщо треба стягнути заборгованість за користування державним та комунальним майном подаються документи: оригінал договору оренди та засвідчена стягувачем копія рахунка, надісланого боржникові, з відміткою про непогашення заборгованості після вручення письмового попередження.

За вексями, опротестованими нотаріусами слід подати оригінал опротестованого вексята акт про протест векся. За аграрними розписками-

- а) оригінал аграрної розписки без відмітки про її виконання;
- б) засвідчена кредитором копія письмової вимоги про усунення порушення виконання зобов'язання, що була надіслана боржнику;

в) оригінали розрахункового документа про надання послуг поштового зв'язку та опису вкладення, що підтверджують надіслання боржнику письмової вимоги про усунення порушення виконання зобов'язання [10].

Заборгованості з виплати дивідендів можна стягнути, подавши для одержання виконавчого напису такі документи:

а) витяг з протоколу загальних зборів акціонерного товариства, на яких прийнято рішення про виплату дивідендів, або витяг із статуту акціонерного товариства, в якому передбачена виплата дивідендів за привілейованими акціями;

б) витяг з переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів, що містить інформацію щодо включення стягувача в зазначений перелік;

в) виписка з рахунка в цінних паперах депонента, що підтверджує його права на акції та права за акціями на відповідний час;

г) повідомлення, що надсилається особам, які мають право на отримання дивідендів, із зазначенням інформації про дату, розмір, порядок та строк їх виплати;

г) документ, що підтверджує факт неперерахування дивідендів Центральному депозитарію цінних паперів на рахунок, відкритий у Розрахунковому центрі з обслуговування договорів на фінансових ринках*;

д) документ, що підтверджує факт неперерахування дивідендів через депозитарну систему України, або виписка з іншого рахунка про ненадходження коштів в установлений строк;

е) засвідчена стягувачем копія письмової вимоги про усунення порушення, що спричинило невиклату дивідендів, яка була надіслана боржнику;

є) оригінали розрахункового документа про надання послуг поштового зв'язку та опису вкладення, що підтверджують надіслання боржнику письмової вимоги про усунення порушення, що спричинило невиклату дивідендів [10].

Можна сказати, проаналізувавши вищезазначений перелік документів, що законодавчо була розширена сфера оптимізаційного вирішення питання щодо стягнення заборгованості за допомогою вчинення виконавчих написів нотаріусами.

1.2. Юридичні підстави та особливості пред'явлення виконавчого напису до виконання

Юридичними підставами є перелік обставин, за якими виникає чи зумовлюється наявність низки правових фактів: виконання виконавчого напису, зокрема. Підставами для виконання виконавчого напису є передусім саме розпорядження нотаріуса, внаслідок якого розпочинається виконавче провадження в межах закону.

В Законі України «Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 року № 1404-VIII, зокрема в статті - 3 міститься норма, що виконавчий напис нотаріусів є рішенням, яке підлягає примусовому виконанню, та виконавчим документом [6].

Якщо виконавчий напис належить до категорії виконавчого документа, то вимоги щодо виконавчих документів поширюються й на написи нотаріуса.

Виконавчий напис нотаріуса відповідно до частини 4 глави 11 Наказу «Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» набирає чинності з дати його реєстрації в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій, про що зазначається у тексті самого виконавчого напису.

До особливостей виконання виконавчого напису нотаріусів слід віднести строк, адже він відіграє ключову роль в процесі виконавчого провадження. Суть в тому, що у разі пропущення строку виконавчий документ повертається стягувачу без прийняття до виконання уразі:

- рішення, на підставі якого видано виконавчий документ, не набрало законної сили (крім випадків, коли рішення у встановленому законом порядку допущено до негайного виконання);
- пропущено встановлений законом строк пред'явлення виконавчого документа до виконання;
- боржника визнано банкрутом;
- Національним банком України прийнято рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку-боржника;
- юридичну особу - боржника припинено;
- виконавчий документ не відповідає вимогам, передбаченим цією статтею, або якщо стягувач не подав заяву про примусове виконання рішення;
- виконання рішення не передбачає застосування заходів примусового виконання рішень;
- стягувач не надав підтвердження сплати авансового внеску, якщо авансування є обов'язковим;
- виконавчий документ не підлягає виконанню органами державної виконавчої служби, приватним виконавцем;
- виконавчий документ пред'явлено не за місцем виконання або не за підвідомчістю;
- Фондом гарантування вкладів фізичних осіб прийнято рішення про початок процедури тимчасової адміністрації або ліквідації банку;
- відповідно до умов угоди про врегулювання спору (мирової угоди), укладеної між іноземним суб'єктом та державою Україна на будь-якій стадії урегулювання спору або розгляду справи, включаючи стадію визнання та виконання рішення, виконавчий документ не підлягає виконанню або покладені виконавчим документом на боржника зобов'язання підлягають припиненню, незалежно від дати укладення такої угоди.

Відповідно до ст. 22 Закону України «Про виконавче провадження» та ст. 91 Закону України «Про нотаріат» виконавчий напис може бути пред'явлено до примусового виконання протягом одного року з моменту його вчинення. Строк пред'явлення до примусового виконання виконавчого напису встановлюється з наступного дня після набрання ним юридичної сили, тобто з дати реєстрації виконавчого напису нотаріусом в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій [6].

Виконавча сила виконавчого напису нотаріуса обмежена строком пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання виконавцем. Строки пред'явлення даного документа до виконання різняться, залежно від того нормативного акту, де вони зазначаються.

Відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» виконавчий напис нотаріуса як виконавчий документ може бути пред'явлений до виконання протягом року з наступного дня після його вчинення. Що ж стосується ст. 91 Закону України «Про нотаріат» виконавчий напис може бути пред'явлено до примусового виконання протягом одного року з моменту його вчинення. Дана розбіжність створює непорозуміння вже на початку вчинення виконавчого напису. Вирішенням даної проблеми буде внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження», так як виконавчий напис набуває юридичної сили з моменту його вчинення, а не відтермінований до наступного дня.

Стягувач, який пропустив строк пред'явлення виконавчого напису до виконання, має право звернутися до суду за місцем його виконання. Суд розглядає таку заяву у десятиденний строк.

Виконавець зобов'язаний прийняти до виконання виконавчий документ і відкрити виконавче провадження, якщо не закінчився строк пред'явлення такого 159 документа до виконання, тобто не минув один рік з моменту його вчинення (ч. 1 ст. 91 Закону України «Про нотаріат»).

У статті 12 Закону України «Про виконавче провадження» не регламентовано строку пред'явлення виконавчого напису нотаріуса до

виконання, виходячи зі ст. 91 Закону України «Про нотаріат» тому виконавець має виходити із загальних положень ч. 1 ст. 12 Закону України «Про виконавче провадження». Крім того, виконавчий напис нотаріуса як виконавчий документ має відповідати вимогам, передбаченим ст. 4 Закону України «Про виконавче провадження» і пред'являтися до відповідного органу примусового виконання – виконавця

Видача виконавчого документа сама по собі не означає виникнення правовідносин щодо його виконання. Про це свідчить і те, що державна виконавча служба, посадовою особою якої є державний виконавець, відокремлюється від суду і не представляє суд у стадії виконавчого провадження, що додатково підтверджується впровадженням в правову систему України приватних виконавців.

Таким чином, можна погодитися, що діяльність органів державної виконавчої служби є окремою незалежною діяльністю і не належить до діяльності тих органів і осіб, які видають виконавчі документи, наприклад суди [58, с. 131].

Виходячи із даного положення доцільно провести аналіз позиції вчених щодо застосування ч. 2 ст. 91 Закону України «Про нотаріат» щодо поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого напису до виконання [9], що здійснюється відповідно до ч. 6 ст. 12 Закону України «Про виконавче провадження» у якій передбачається можливість поновлення строку пред'явлення до виконання лише виконавчих документів, виданих судом. Для інших виконавчих документів пропущений строк поновленню не підлягає. Таким чином, пропущений строк пред'явлення виконавчого напису до виконання поновленню не підлягає незалежно від причин пропуску строку.

Виходячи із аналізу ч. 6 ст. 12 Закону України «Про виконавче провадження» у разі пропуску строку пред'явлення виконавчого напису до виконання, фактично, виконавець не повинен відкривати виконавче

провадження, а має відмовити у його відкритті, як це мало місце в п. 1 ч. 1 ст. 26 старої редакції Закону України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 року.

У чинному Законі України «Про виконавче провадження» взагалі відсутня норма, яка б регламентувала підстави для відмови у відкритті виконавчого провадження. Відмова у виконавчому провадженні можлива у разі письмової відмови стягувача від одержання заборгованої суми тощо.

Але міститься норма, яка передбачає випадки повернення виконавчого документа приватним виконавцем без прийняття до виконання (ч. 3 ст. 5 Закону), де лише має місце п. 2, у якому йдеться про те, що виконавчий документ повертається стягувачу без прийняття до виконання в – інших випадках передбачених законом.

Якщо строк пред'явлення виконавчого листа, виданого на підставі судового рішення може бути поновлений, то і по відношенню до інших виконавчих документів мають, на нашу думку, застосовуватися відповідні процедури поновлення. Зрозуміло, що якщо строки пред'явлення виконавчого документа до виконання були пропущені з поважних причин.

Якщо не пройшов строк пред'явлення виконавчого документа, що становить один рік з моменту вчинення, то до обов'язків виконавця входить прийняття до виконання виконавчого документа і відкриття виконавчого провадження [39, с. 79].

Так, ст. 433 ЦПК України встановлено, що стягувачам, які пропустили строк для пред'явлення виконавчого документа до виконання з причин, визнаних судом поважними, пропущений строк може бути поновлено. Тобто ця норма не визначає специфічних рис документів, на підставі яких стягувач вимагає задовольнити його вимоги у примусовому порядку.

А у ч. 2 цієї ж статті напряду встановлюється два види підсудності цієї категорії справ:

- 1) прострочені виконавчі документи, видані судом, розглядаються тим самим судом;
- 2) всі інші виконавчі документи – судом за місцем виконання [57, с. 132].

У ст. 433 ЦПК України передбачається можливість подачі заяви до суду про поновлення строку на пред'явлення виконавчого напису нотаріуса і такий судовий розгляд відбуватиметься в суді за місцем його виконання. При цьому, участь нотаріуса у судовому розгляді не є доцільною, оскільки нотаріус не є стороною в цих відносинах, якщо інше не буде зазначено в матеріалах справи [4].

Отже, ч. 2 ст. 91 Закону України «Про нотаріат» містить відсилочну норму щодо поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого напису до примусового виконання відповідно до Закону України «Про виконавче провадження», але це має здійснюватися відповідно до ст. 433 ЦПК України [4].

Тому, у ст. 91 Закону слід внести зміни щодо питання про поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого напису до виконання, оскільки дане питання вирішується не відповідно до Закону «Про виконавче провадження». Нині діє нова редакція цього Закону та із нього виключена ст. 24, у якій регламентувались підстави для відмови у відкритті виконавчого провадження.

Також, у разі невідповідності виконавчого напису вимогам, передбаченим Законом України «Про виконавче провадження», стягувач має право звернутися до суду чи іншого органу (посадової особи), що видав виконавчий документ, щодо приведення його у відповідність із зазначеними вимогами. Стосовно цього доцільним буде навести висновок ВС, який в Постанові від 14.05.2020 року по справі № 804/8020/16 постановив, що не є безумовною підставою для повернення виконавчого документа стягувану без прийняття до виконання відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» №1404-VIII від 2

червня 2016 року відсутність у виконавчому листі ідентифікаційного коду боржника - юридичної особи [21].

1.3. Підстави відмови нотаріуса у вчинення виконавчого напису

Підставами відмови нотаріуса може бути неподання відомостей та документів на вимогу нотаріуса, що може також призвести до зупинення вчинення нотаріальних дій [37, с. 121].

В.Баранкова вказує, що «через правову невизначеність підстав та порядку застосування розглядуваних повноважень нотаріуса іноді помилково вважається, що у випадку, коли для вчинення нотаріальної дії недостатньо даних, наданих заінтересованими особами, нотаріус має сам збирати необхідні документи.

Це твердження не можна визнати правильним, оскільки правила ч. 1 ст. 42 Закону «Про нотаріат» точно вказують, що нотаріальні дії вчинюються після їх оплати в день подачі всіх необхідних документів, тобто дії щодо надання документів для вчинення нотаріальної дії є обов'язком заінтересованої особи».

Згідно зі ст. 88 вказаного Закону нотаріус має вчинити виконавчі написи, якщо подані документи підтверджують безспірність заборгованості або іншої відповідальності боржника перед стягувачем.

Нотаріус відмовляє у вчиненні виконавчого напису у випадках, коли витребується майно, звернення стягнення на яке забороняється чинним законодавством або здійснюється виключно на підставі рішення суду.

Наприклад, згідно зі ст. 89 Сімейного кодексу України не може бути звернено стягнення на майно, одержане на підставі договору про припинення права на утримання; згідно ст. 754 ЦК України на майно, передане набувачу за договором довічного утримання, не може бути звернено стягнення протягом життя відчужувача.

Згідно зі ст. 33 Закону України «Про іпотеку» звернення стягнення на майно, що є предметом іпотеки і належить державному чи комунальному підприємству або підприємству, понад 50 відсотків акцій (часток, паїв) якого перебуває у державній власності, здійснюється на підставі рішення суду [8].

У разі отримання письмової заяви від попереднього іпотекодержателя, який має вищий пріоритет, про припинення звернення стягнення на предмет іпотеки виконавчий напис нотаріусом не вчинюється відповідно до положень Наказу Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» від 22.02.2012 року.

Тож можна віднести до підстав відмови нотаріуса у вчиненні виконавчого напис:

- витребування майна, що забороняється законом;
- здійснення витребування боргу виключно на підставі рішення суду.

Відповідно до Постанови ВС від 23.01.2018 року за справою № 310/9293/15 було судом постановлено, що суд при вирішенні спору про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, не повинен обмежуватися лише перевіркою додержання нотаріусом формальних процедур і факту подання стягувачем документів на підтвердження безспірної заборгованості боржника згідно з Переліком документів [21].

Для правильного застосування положень статей 87, 88 Закону «Про нотаріат» у такому спорі суд повинен перевірити доводи боржника в повному обсязі й установити та зазначити в рішенні чи справді на момент вчинення нотаріусом виконавчого напису боржник мав безспірну заборгованість перед стягувачем, тобто чи існувала заборгованість взагалі, чи була заборгованість саме такого розміру, як зазначено у виконавчому написі, та чи не було невирішених по суті спорів щодо заборгованості або її розміру станом на час вчинення нотаріусом виконавчого напису.

Разом із тим, законодавством не визначений виключний перелік обставин, які свідчать про наявність спору щодо заборгованості. Ці обставини встановлюються судом відповідно до загальних правил цивільного процесу за наслідками перевірки доводів боржника та оцінки наданих ним доказів.

Такий правовий висновок викладений у постанові Верховного Суду України від 05 липня 2017 року № 6-887цс 17 [15].

Головною передумовою вчинення виконавчого напису є відсутність суперечності вчинення такої нотаріальної дії законодавству України. Тобто в даному випадку не йдеться про наявність дозволу на його вчинення нотаріусом, оскільки це питання є безспірним в силу положень ст. 18 ЦК України, Закону України «Про нотаріат» та інших нормативних актів. Водночас поняття «суперечність», яке має місце у ст. 49 Закону, потребує детального аналізу, оскільки у п. 14 ст. 92 Конституції України встановлено, що виключно законами України визначаються організація і діяльність нотаріату [1].

Як зазначає Баранкова В. «що стосується діяльності інших суб'єктів нотаріального процесу, слід зазначити, що в кожному конкретному випадку нотаріус та інші особи, які вчиняють нотаріальні дії, мають перевірити відповідність вимог або дій зацікавлених осіб і представлених ними документів закону. Реалізація зазначеного обов'язку зумовлена як загальними правилами, що застосовуються під час вчинення будь-якої нотаріальної дії (ст. 49, ст. 51 Закону України «Про нотаріат»), так і спеціальними правилами, що забезпечують дотримання законності під час вчинення конкретної нотаріальної дії (ст. ст. 54, 75 тощо)» [38, с. 32].

Отже, виконавчий напис є виконавчим документом, обов'язкові елементи змісту якого визначені в статті 89 Закону України «Про нотаріат», а також в частині 4 Глави 16 Наказу «Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» від 22.02.2012 № 296/5. Метою відповідного напису є надання стягувачу можливості реалізувати право на примусове виконання

безспірною зобов'язання боржником у позасудовому порядку. Виконавчий напис скріплюється підписом і печаткою нотаріуса.

Серветник А. вказує, що у випадку відмови у вчиненні виконавчого напису за результатами нотаріального провадження стягувач має право звернутися до суду із позовом про визнання відповідної постанови незаконною та зобов'язання нотаріуса вчинити виконавчий напис [56, с. 173].

Проблемним аспектом раніше був строк пред'явлення рішення до виконання, але внаслідок змін до Закону України «Про нотаріат» був встановлений єдиний трьох річний строк. Однак ще залишається не вирішеним питання щодо змісту «безспірності заборгованості», яка є обов'язковою умовою для учинення виконавчого напису на борговому документі, оскільки офіційна інтерпретація безспірності заборгованості відсутня.

Таким чином, що безспірність заборгованості в полі правового регулювання визнається лише формальністю: наявністю документів, які можуть підтвердити її.

Закон України «Про виконавче провадження» та Закон України «Про нотаріат», а також Наказ мають певні розбіжності щодо регулювання питання про зміст виконавчого напису, бо Закон України «Про нотаріат» не зазначає, що у виконавчому написі обов'язково треба зазначити ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань стягувача та боржника, реєстраційний номер облікової картки платника податків, але вказується, що виконавчий напис має містити «найменування, адреса, дата і місце народження боржника, місце роботи (для фізичних осіб), номери рахунків в установах банків (для юридичних осіб)».

Закон України «Про виконавче провадження» підкреслює важливість наявності резолютивної частини, яка має міститись у виконавчому рішення, про яку не згадується в Законі України «Про нотаріат» [9].

На нашу думку, було б доцільно надати нотаріусам доступ до Єдиного Державного реєстру судових рішень для отримання з нього відомостей, що підтверджували б наявність чи відсутність судового спору між кредитором та боржником так, як наприклад, при вчиненні правочину нотаріус перевіряє відомості про податкові застави в Державному реєстрі обтяжень рухомого майна, а також відомості з інших реєстрів, доступ до яких йому надано.

Внаслідок проведеного аналізу вищеперерахованих джерел щодо теми, ми можемо зазначити, що виконавчий напис має бути визначений як фіксований нотаріусом напис, що підтверджує безспірність правопорушення з боку боржника на оригіналі документа, що підтверджує заборгованість.

Здійснення виконавчого напису за своїм змістом має надати кредитору право розпочати виконавче провадження, точніше зніціювати його.

Маємо запропонувати:

- щодо нормативного закріплення безспірної заборгованості як категорії та переліку документів, що мають підтверджувати прострочення зобов'язання за посвідченими нотаріусом договорами, щоб в подальшому уникнути проблемні аспекти з приводу визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню;
- внести зміни у питанні поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого напису до виконання, оскільки воно нині не вирішується в межах виконавчого законодавства.
- внести зміни до Закону України «Про виконавче провадження», доповнивши його статтею про причини відмови у відкритті виконавчого провадження на підставі виконавчого напису нотаріуса.
- доповнити Закон України «Про нотаріат» у ст. 89 зазначивши в пункті «найменування, адреса, дата і місце народження боржника, місце роботи (для фізичних осіб), номери рахунків в установах банків (для юридичних осіб)» ще й ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі

юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань стягувача та боржника, реєстраційний номер облікової картки платника податків для уточнення та наявність резолютивної частини.

РОЗДІЛ II. ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИКИ ВЧИНЕННЯ ВИКОНАВЧОГО НАПISУ НОТАРІУСОМ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Специфіка визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню

Виконавчий напис нотаріуса, за дотримання певних умов, є вкрай ефективним видом захисту цивільних прав. З теоретичної складової він є нотаріальним актом та письмовим доказом, як вказує Комаров В., Баранкова В. [47, с. 122].

Проте цей несудовий інструмент має свої слабкі місця, підґрунтям яких інколи стає безпосередньо людський чинник під час учинення напису, інколи – доволі короткий шлях до результату, а найчастіше – теоретико-практична недосконалість правової бази вчинення виконавчих написів нотаріусів. Тому з огляду на зазначене вище можна стверджувати, що такий правовий інструмент доволі складно охарактеризувати як ефективний.

Кравець Р., Валенко К. дійшли висновку, що є частими випадки, коли фактично нотаріус не може встановити чи дійсно боржником допущено прострочення платежів та чи дотримано кредитором (стягувачем) строки звернення за вчиненням виконавчого напису. Науковці дослідивши питання з практичної сторони наголошують, що з приводу оскарження незаконно вчинених виконавчих написів нотаріусів, за вчиненням виконавчих написів звертаються більше фінансові компанії, аніж первісний кредитор – банк.

Це викликано тим, що банки пропустивши строк на звернення з вимогою до боржника відступають право вимоги на користь фінансових компаній, які в свою чергу і звертаються до нотаріусів, а ті вчиняють виконавчі написи "не

звертаючи увагу" на пропущення кредитором строків звернення за вчиненням виконавчого напису [47].

В сучасній цивільній і господарській судовій практиці передбачається вирішувати спори про визнання вчиненого нотаріусом виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню повністю або частково, або про повернення стягненого за виконавчим написом нотаріуса, що концентрує увагу фахівців на такому можливіму предметі судового розгляду за позовом боржника до стягувача [57, с. 123].

На думку Строчак І. застосовувана у ЦПК України та ГПК України процедура оскарження виконавчих написів нотаріуса не відповідає змісту ст. 50 Закону України «Про нотаріат» [2].

Автор визначає, що в цих нормативних актах передбачається суду реагувати шляхом: «визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, або поверненням стягненого за виконавчим написом нотаріуса», а у ст. 50 Закону України «Про нотаріат» визначено: «Нотаріальна дія або відмова у її вчиненні, нотаріальний акт оскаржуються до суду», що встановлює значно ширші повноваження суддів щодо перегляду законності дій або бездіяльності нотаріуса, а також щодо дійсності (нікчемності) нотаріального акту [56, с. 123].

У постанові № 6-27цс15 ВСУ дійшов обов'язкового висновку, відповідно до якого нотаріус має право вчинити виконавчий напис, якщо надані йому документи підтверджують безспірність заборгованості або іншої відповідальності боржника перед стягувачем [15]. Якщо ж на момент вчинення напису є спір про розмір заборгованості, наявність такого спору виключає безспірність суми заборгованості, і напис має бути визнано таким, що не підлягає виконанню.

Прикладом може слугувати й рішення Індустріального районного суду м. Дніпропетровськ від 6 липня 2017 року по справі № 202/2409/17 за позовом Є. до ПАТ КБ «ПриватБанк».

Незважаючи на те, що кредитний договір був чинним на момент вчинення напису, вимога щодо стягнення частини заборгованості вже перебувала за межами строків позовної давності. У таких випадках трирічний строк пред'явлення вимог вираховується щодо кожного такого платежу, й, відповідно, для певної частини заборгованості, яка була стягнена за виконавчим написом, він вже минув [32].

Цікавої правової позиції дотримується Верховний Суд у постанові від 29.01.2019 р. у справі № 910/13233/17, згідно з якою безспірністю вимоги є не тільки відсутність будь-яких суперечностей у поданих нотаріусу стягувачем документах, а й відсутність заперечень боржника щодо заборгованості та її розрахунку: "Безспірною заборгованістю є заборгованість боржника, з якою останній погоджується, що, відповідно, виключає можливість спору зі сторони боржника щодо її розміру, строку, за який вона нарахована, тощо, а відтак і документи, які підтверджують її безспірність і на підставі яких нотаріусами здійснюються виконавчі написи, мають бути однозначними, беззаперечними та такими, що містять вираз волі стосовно наявності певної заборгованості не лише кредитора, а й самого боржника або ж безумовно підтверджують наявність у боржника перед кредитором заборгованості саме в такому розмірі [17].

Крім того, як встановив суд апеляційної інстанції, в матеріалах справи відсутні докази направлення відповідачем позивачу (боржнику) письмової вимоги про усунення порушень за кредитним договором, чим було позбавлено позивача можливості виразити свої заперечення з приводу визначеної банком заборгованості".

Тобто виконання кредитором норми п. 2.3 гл. 16 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (учинення виконавчого напису в разі порушення основного зобов'язання та (або) умов іпотечного договору нотаріус здійснює після спливу 30 днів із моменту надісланих іпотекодержателем повідомлень – письмової вимоги про усунення порушень іпотекодавцю та боржнику) має вельми істотне значення.

За висновками Верховного Суду, зробленими в постанові від 23.06.2020 р. у справі № 645/1979/15-ц, порушення порядку повідомлення іпотекодавця про вимогу щодо усунення порушення поряд із порушенням нотаріусом порядку вчинення виконавчого напису є самостійними та достатніми підставами для визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню: "Велика Палата Верховного Суду звертає увагу, що наведена норма спрямована на фактичне повідомлення іпотекодавця, аби надати йому можливість усунути порушення і цим запобігти зверненню стягнення на його майно [23].

ВС встановив у постанові від 22 березня 2021 року у справі № 653/4444/17, що підставами визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню є недотримання визначеної Законом України «Про нотаріат» та Порядком процедури вчинення виконавчих написів. Тобто при оспорюванні виконавчих написів, позивачі звертаються з позовом про визнання їх такими, що не підлягають виконанню з тих підстав, що суми, на які вчинено виконавчий напис не є безспірними, стягувач не надав нотаріусу усі документи, які підтверджують заборгованість, пропущений строк вчинення виконавчого напису [26].

Позивач не порушував питання щодо наявності хоча б однієї з вищевказаних підстав для визнання такого виконавчого напису недійсним згідно з вимогами Закону України Про нотаріат.

Доводи касаційної скарги про те, що у виконавчому написі не зазначено строк, за який провадиться стягнення, в тому числі пені, є необґрунтованими,

оскільки нотаріусом зазначено, що виконавчий напис вчиняється на підставі договору позики від 01 квітня 2013 року строк повернення якої настав 01 квітня 2015 року.

Пеня нарахована на підставі пункту 5 договору позики. Інші доводи касаційної скарги є необґрунтованими, оскільки фактично зводяться до незгоди зі встановленими фактичними обставинами в справі та стосуються переоцінки доказів. Ці доводи були предметом з'ясування в суді апеляційної інстанції.

Отже, Верховний Суд, розглянувши дану справу, дійшов висновку про відсутність підстав для задоволення заявлених позивачем вимог про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, оскільки ним не було доведено порушення, невизнання або оспорювання його прав внаслідок здійснення виконавчого напису, що є підставою для їх захисту відповідно до вимог чинного законодавства.

Верховний Суд встановив у рішенні від 17 березня 2021 року у справі № 210/2664/18, що особа в позовній заяві не спростувала факт не направлення та не отримання нею вимоги банку про усунення порушень виконання основного зобов'язання, яка після направлення боржнику надавалась банком нотаріусу для вчинення виконавчого напису.

Також дійшов висновку про те, що на час вчинення спірного виконавчого напису банком було подано приватному нотаріусу усі необхідні докази про безспірність заборгованості за спірним кредитним договором, а позивачем вказану безспірність станом на момент вчинення виконавчого напису під час розгляду справи спростовано не було.

Суд довів законність вчинення нотаріусом виконавчого напису, адже не було встановлено, що позивач спростувала належність та допустимість доказів, а саме, те, що сума заборгованості за кредитним договором на дату вчинення нотаріусом оспорюваного виконавчого напису була іншою, ніж та, яка

запропонована в ньому до стягнення банком; не надала доказів часткового чи повного погашення заборгованості.

Верховний Суд встановив у постанові від 19 березня 2021 року у справі № 750/3781/20, що матеріали справи не містять відомостей про отримання позивачем відповідного повідомлення. У нотаріальному процесі при стягненні боргу за нотаріально посвідченим договором позики (кредитним договором) на підставі виконавчого напису нотаріуса боржник участі не приймає, а тому врахування його інтересів має забезпечуватися шляхом надіслання повідомлення – письмової вимоги про усунення порушення (письмове повідомлення про вчинення виконавчого напису).

Повідомлення надіслане стягувачем боржнику, є документом, що підтверджують безспірність заборгованості та обов'язково має подаватися при вчиненні виконавчого напису як за іпотечним договором, так і за нотаріально посвідченим договором позики (кредитним договором). Отже, наявність між сторонами спору щодо заборгованості за кредитним, порушення порядку повідомлення позивача про вимогу про усунення порушення є підставами для визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню

Верховний Суд зробив висновок у постанові від 18 березня 2021 року у справі № 200/6545/20-а, що вимоги про заміну сторони у виконавчому провадженні у виконавчому написі нотаріуса до відкриття виконавчого провадження у порядку статті 379 КАС України є передчасними, оскільки у випадку незгоди із рішеннями, діями чи бездіяльністю державного чи приватного виконавця після подання виконавчого документа, заявник вправі їх оскаржити в загальному порядку.

У справі, що розглядається, особливістю є те, що заяву про заміну стягувача подано до відкриття виконавчого провадження щодо виконання виконавчого напису нотаріуса, тому правова позиція, сформульована у цих справах, є застосовною до розглядуваного спору. Враховуючи наведене,

Верховний Суд не встановив порушень норм процесуального права при ухваленні оскаржуваних судових рішень і погоджується з висновками судів першої та апеляційної інстанцій.

Верховний Суд також встановив у постанові від 22 лютого 2021 року у справі № 361/1099/18, що здійснивши виконавчий напис, нотаріус не перевірів безспірність заборгованості та не звернув увагу, що з дня виникнення права вимоги минуло більше трьох років.

Після спливу визначеного договором строку кредитування чи у разі пред'явлення до позичальника вимоги згідно з частиною другою статті 1050 ЦК України право кредитодавця нараховувати передбачені договором проценти за кредитом припиняється. Права та інтереси кредитодавця в охоронних правовідносинах забезпечуються ЦК України. Таким чином, по даній цивільній справі відсутні правові підстави нараховувати передбачені договором проценти до повного погашення заборгованості за кредитом.

Тому повідомлення іпотекодавця слід вважати здійсненим належним чином за умови, що він одержав або мав одержати повідомлення, але не одержав його з власної вини. Доказом належного здійснення повідомлення може бути, зокрема, повідомлення про вручення поштового відправлення з описом вкладення".

Не можна не брати до уваги позицію судів, відповідно до якої належними доказами, що підтверджують наявність чи відсутність заборгованості, а також встановлюють її розмір, можуть бути лише первинні документи, оформлені відповідно до вимог ст. 9 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність" від 16.07.99 р. № 996-XIV (платіжні доручення, меморіальні ордери, розписки, чеки тощо).

Таку правову позицію містить постанова Верховного Суду від 06.06.2019 р. у справі № 750/1627/18. У ній Верховний Суд також дійшов висновку про те, що розрахунок заборгованості, зроблений банком з урахуванням положень

Переліку документів, не можна вважати доказом на підтвердження безспірності заборгованості боржника.

Важливим аспектом ефективного захисту прав боржника є подання до суду разом із відповідним позовом заяви про його забезпечення. За наявності розпочатого виконавчого провадження невжиття заходів забезпечення позову може істотно ускладнити й навіть унеможливити виконання рішення суду (у разі ухвалення судом рішення про задоволення позову), ускладнити ефективний захист, адже на момент винесення рішення у справі оскаржуваний виконавчий напис вже може бути виконаний.

Так, відповідно до положень ст. 149 ЦПК України суд за заявою учасника справи має право вжити передбачених ст. 150 цього Кодексу заходів забезпечення позову. Забезпечення позову є допустимим як до пред'явлення позову, так і на будь-якій стадії розгляду справи, якщо невжиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду, або ефективний захист, або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, за захистом яких він звернувся чи має намір звернутись до суду.

Зокрема, згідно з п. 6 ч. 1 ст. 150 ЦПК України позов забезпечують зупиненням стягнення на підставі виконавчого документа, який боржник оскаржує в судовому порядку.

Під час вирішення питання щодо забезпечення позову обґрунтованість позову не досліджують, адже питання обґрунтованості заявлених позовних вимог є предметом дослідження судом під час розгляду спору по суті. Суд повинен лише пересвідчитись, що між сторонами виник спір. Такого висновку дійшов Верховний Суд у постанові від 25.09.2019 р. у справі № 320/3560/18.

Крім того, треба зауважити, що зупинення стягнення на підставі виконавчого напису до вирішення спору по суті не призведе до обмеження прав

кредитора, а слугуватиме заходом запобігання можливим порушенням прав боржника, унеможливлуватиме завдання йому значних збитків.

Так, стаття - 4 Закону України «Про виконавче провадження» визначає не тільки вимоги до змісту виконавчих документів, а й до змісту виконавчих написів зокрема:

1) назва і дата видачі документа, найменування органу, прізвище, ім'я, по батькові та посада посадової особи, яка його видала;

2) дата прийняття і номер рішення, згідно з яким видано документ;

3) повне найменування (для юридичних осіб) або прізвище, ім'я та, за наявності, по батькові (для фізичних осіб) стягувача та боржника, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або адреса місця проживання чи перебування (для фізичних осіб), дата народження боржника - фізичної особи;

4) ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань стягувача та боржника (для юридичних осіб - за наявності);

5) реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання в установленому порядку відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті) боржника .

6) резолютивна частина рішення, що передбачає заходи примусового виконання рішень;

7) дата набрання рішенням законної сили (крім рішень, що підлягають негайному виконанню);

8) строк пред'явлення рішення до виконання [6].

Якщо ж нотаріусом буде не дотримано вимог для вчинення виконавчого напису, наприклад, не подання відповідних законодавством документів, на підставі яких здійснюється виконавчий напис, боржник може оспорити

вчинений нотаріусом напис в суді. Боржник може оспорити напис не тільки з підстав порушення процедури нотаріусом, а також у разі неправомірності вимог стягувача в повному чи в частковому розмірі, або ж внаслідок спливу строків давності в повному чи в частковому обсязі.

Нотаріус має перевірити деякі аспекти перед вчиненням виконавчого напису: це не тільки перевірка визначених законодавством документів, а й вирішення таких питань, як:

Чи є підтверджена заборгованість перед стягувачем?

Чи є документи, які б підтверджували безспірність заборгованості?

Без письмового повідомлення, документів, підтверджуючих надсилання боржнику такого повідомлення про порушення ним своїх зобов'язань, без надання документів, які б свідчили про наявність заборгованості чи невиконання зобов'язань боржником, без дотримання строків для здійснення даної процедури існує велика ймовірність скасування такого напису.

Варто зауважити, що після 22 лютого 2017 року (коли було ухвалено постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 22.02.2017 р. у справі № 826/20084/14) незаконним є стягнення заборгованості за кредитним договором, що не був нотаріально посвідченим, на підставі виконавчого напису нотаріуса (постанова Верховного Суду від 21.10.2020 р. у справі № 172/1652/18).

Вирішуючи спір про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, суд не повинен обмежуватися лише перевіркою додержання нотаріусом формальних процедур і факту подання стягувачем документів на підтвердження безспірної заборгованості боржника згідно з Переліком документів.

Для правильного застосування положень ст. ст. 87, 88 Закону України "Про нотаріат" у такому спорі суд повинен перевірити доводи сторін у повному обсязі й установити та зазначити в рішенні, чи справді на момент вчинення

нотаріусом виконавчого напису боржник мав безспірну заборгованість перед стягувачем, тобто чи була заборгованість узагалі, чи була заборгованість саме такого розміру, як зазначено у виконавчому написі, та чи не було не вирішених по суті спорів щодо заборгованості або її розміру на час вчинення нотаріусом виконавчого напису.

Таку правову позицію висловила Велика Палата Верховного Суду в постановках від 27.03.2019 р. у справі № 137/1666/16-ц (провадження № 14-84цс19) та від 02.07.2019 р. у справі № 916/3006/17 (провадження № 14-278гс18).

Безспірність документа, відповідно до якого вчиняють виконавчий напис, перевіряють так: боржник повинен бути повідомлений не менше ніж за 30 днів до вчинення виконавчого напису про порушення кредитних зобов'язань і ліквідувати допущені порушення чи оскаржити виставлену вимогу в судовому порядку або виставити заперечення кредитору. Якщо жодну із цих дій не виконано, заборгованість вважають безспірною (постанова Верховного Суду від 08.04.2021 р. у справі № 766/13967/17).

Задля того, щоб в суді було визнано виконавчий напис нотаріуса незаконним з огляду на судову практику можна звернутися до трьох підстав:

- прострочені боргові строки
- безпідставно нараховані відсотки за кредитом
- відсутність нотаріального посвідчення кредитного договору.

Прострочені боргові строки є наслідком звернення банків та колекторських компаній до нотаріуса вже після спливу строку : три роки з настання терміну повернення кредиту. Нотаріуси без наявної де-юре відповідальності можуть порушувати закон виконуючи виконавчий напис на вже простроченому договорі, оскільки в Україні відсутній дієвий механізм притягнення відповідальності.

Стосовно безпідставно нарахованих відсотків за кредитом, можна стисло зазначити, що після вимоги банку про дострокове припинення кредитних відносин: погашення кредиту, банк втрачає право нараховувати відсотки по кредиту відповідно до ст. ст. 1048, 1050 ЦКУ.

Відсутність нотаріального посвідчення кредитного договору є підставою для визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню. На практиці кредитні договори не завіряються нотаріально, але не завірені договори є порушенням вимог ст.87 закону «Про нотаріат» й постанови Кабінету Міністрів №1172 29 червня 1999 р.

Ця Постанова Кабінету Міністрів № 1172 визначає вичерпний перелік стягнень, які можуть провадитися в безспірному порядку, тож вчинення виконавчих написів на заявах, анкетах та копіях договорів є порушення законним процесуальних вимог щодо вчинення виконавчого напису.

Тож, до найбільш поширених підстав для визнання напису незаконним слід виділити:

- порушення порядку вчинення виконавчого напису – нотаріус вчинив виконавчий напис на підставі заяви без вказання строку, за який має провадитися стягнення щодо іпотечного договору;
- не надсилання вимоги стягувача – так, якщо стягнення відбувається за іпотечним договором;
- сплив строків давності – виконавчий напис можна вчинити, якщо з дня виникнення права вимоги минуло не більше трьох років, а у відносинах між підприємствами, установами та організаціями – не більше одного року строк, пропущений строк стягувачем навіть з поважних причин, не може бути поновлений нотаріусом;
- неповнота та невідповідність законодавству документів, що були надані нотаріусу – нотаріус здійснив виконавчий напис на підставі документів, що не підтверджують безспірність;

– відсутність у змісті виконавчого напису відомостей, що передбачені законодавством – нотаріус не зазначив обов'язкові відомості передбачені законодавством України, наприклад дату набрання чинності виконавчим написом [57, с. 139].

Цікавим є рішення ВП ВС від 16.05.2018 року по справі 320/8269/15-ц, де зазначено, що виконавчий напис нотаріуса не підлягає виконанню, зокрема, у разі неповідомлення боржника про початок такої процедури та відсутності державної реєстрації відомостей про звернення стягнення на предмет обтяження.

Законодавець визначив, що для звернення стягнення на предмет застави необхідно письмово повідомити боржника про порушення забезпеченого обтяженням зобов'язання та зареєструвати в Реєстрі відомості про звернення стягнення на предмет забезпечувального обтяження. Вказані вимоги є імперативними і не виконуються на розсуд стягувача.

За наслідками аналізу судової практики щодо виконавчих написів можна зробити висновок про те, що основним питанням, яке виникає під час розгляду даної категорії спорів є питання щодо встановлення факту наявності безспірних і достовірних вимог до боржника з боку кредитора.

2.2. Правові проблеми скасування виконавчого напису нотаріуса.

Ми погоджуємось з думкою Серветник А., яка вказує, що відсутність боржника під час вчинення виконавчого напису має компенсуватися низкою гарантій захисту його інтересів на випадок, якщо виконавчий напис було вчинено незаконно [55, с. 144].

Проблемою може слугувати невирішений процесуальний статус нотаріуса під час вирішення справи щодо визнання виконавчого напису незаконним. Беручи участь в цивільних процесуальних відносинах у статусі третьої особи,

нотаріус наділяється тими ж правами і обов'язками, що й інші учасники справи (ст. 42 ЦПК України) [4].

Беручи участь в цивільних процесуальних відносинах у статусі третьої особи, нотаріус наділяється тими ж правами і обов'язками, що й інші учасники справи (ст. 42 ЦПК України) [4].

Особливості його участі у справі зумовлені професійними обов'язками, у зв'язку з виконанням яких нотаріус залучається у процес за ініціативою сторін, суду чи за власною ініціативою. В останньому випадку така заінтересованість обумовлюється тим фактором, що внаслідок визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, буде завдана шкода його репутації, а також його дії можуть кваліфікуватися як незаконні.

Особливості нотаріуса участі у справі зумовлені професійними обов'язками, у зв'язку з виконанням яких нотаріус залучається у процес за ініціативою сторін, суду чи за власною ініціативою. В останньому випадку така заінтересованість обумовлюється тим фактором, що внаслідок визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, буде завдана шкода його репутації, а також його дії можуть кваліфікуватися як незаконні.

Питання процесуального статусу сторін у справі були визначені постановою Пленуму Вищого господарського суду України і нотаріус вправі дотримуватися позиції, що він не може бути відповідачем, оскільки предмет позову є спір про право, зокрема позивач заперечує наявність у нього суми заборгованості перед кредитором, яка вказана у виконавчому написі [33].

Такого висновку дійшов ВС у постанові від 14.08.2019 по справі №519/77/18: у спорах про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, нотаріус не може бути відповідачем. нотаріус є публічною особою, якій державою надано повноваження щодо посвідчення прав і фактів, які мають юридичне значення, та вчинення інших нотаріальних дій з метою надання їм юридичної вірогідності.

Вчиняючи нотаріальні дії, нотаріус діє неупереджено, він не може діяти в інтересах жодної з осіб - учасника нотаріальної дії. Нотаріус не стає учасником цивільних правовідносин між цими особами, а отже, не може порушувати цивільні права, які є змістом цих відносин. Відсутня і процесуальна заінтересованість нотаріуса в предметі спору та реалізації прийнятого рішення.

Отже, якщо нотаріуса залучають до справи як одного з відповідачів, то він може, посилаючись на ст. 50 ЦПК України, звернути увагу суду, що його участь у справі не відповідає нормам ЦПК України, а саме: щодо участі у справі кількох відповідачів, які допускаються, коли предметом спору є спільні права чи обов'язки кількох відповідачів, або права і обов'язки кількох відповідачів виникли з однієї підстави, або предметом спору є однорідні права і обов'язки.

Існує правова позиція, що виконавчий напис не є правочином. Поняття правочину надано в ч. 1 ст. 202 ЦК України: правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Згідно зі ст. 215 ЦК України поняття недійсності застосовується до правочинів.

Стаття 18 ЦК України встановлює, що вчинення виконавчого напису на борговому документі – це здійснення нотаріусом захисту цивільних прав, але підставою для вчинення виконавчого напису слугує правочин стягувача. Останній змінює таким чином відносини з боржником з добровільних на примусовий спосіб захисту власних прав. Тому, коли предметом спору є визнання виконавчого напису недійсним, такий предмет позову відповідає нормам цивільного та цивільного процесуального законодавства України, оскільки базується на правочині стягувача, посвідченому нотаріусом [60, с. 505].

До особливостей судового розгляду щодо визнання виконавчого напису незаконним слід віднести наявність у позивача виконавчого напису. Суть у тому, що не повідомляють боржника про вчинення виконавчого напису, тож є велика вірогідність того, що боржник дізнається про стягнення з нього боргу

вже після постанови про відкриття провадження або ж постанови про стягнення боргу з заробітної плати.

Без виконавчого напису у позивача відсутня й підстава оскаржувати його. Тому боржник має звертатися до приватного виконавця чи до органу державної виконавчої служби щодо ознайомлення з матеріалами справи, подавши у свою чергу заяву про ознайомлення з матеріалами виконавчого провадження, видачу копій постанови та виконавчого напису нотаріуса. Оскільки виконавець має своїм обов'язком надати боржнику матеріали справи, останній має можливість з наявними документами звернутися в суд щодо оскарження таких.

Проблема також складається в тому, що нотаріуси безпідставно відмовляють у видачі копій виконавчого напису, порушуючи тим самим положення щодо Закону України «Про інформацію».

Правовою проблемою є також факт того, що у стягувача може не бути права на стягнення заборгованості, суть у тому, що у разі ініціювання виконавчого напису не кредиторами, а факторинговими компаніями, яким кредитні установи, банки передають свої борги. Якщо ці факторингові компанії не мають доказів переходу прав кредитора стосовно конкретної особи, яка є боржником, то вчинення виконавчого напису для стягнення заборгованості зі сторони таких суб'єктів є також незаконним.

2.3. Судова практика вирішення спорів пов'язаних із визнанням виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню

Огляд судової практики щодо вчинення виконавчого напису, найчастіше в контексті визнання його недійсним дає змогу виділити основні тези Верховного Суду:

- звернення стягнення на предмет іпотеки на підставі виконавчого напису нотаріуса може бути здійснене незалежно від того, чи є про це відповідна умова у договорі іпотеки;
- тільки первинні документи, оформлені у відповідності до вимог ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» можуть бути належними доказами, які підтверджують наявність чи відсутність заборгованості чи встановлюють її розмір;
- лише за фактом подання стягувачам підтверджуючих заборгованість документів має здійснюватися вчинення нотаріусом виконавчого напису;
- головною передумовою вчинення виконавчого напису є відсутність суперечності вчинення такої нотаріальної дії законодавству України;
- нотаріус під час вчинення виконавчого напису не встановлює права та обов'язки учасників правовідносин, а лише перевіряє наявність підтверджуючих заборгованість документів.

Верховний Суд встановив, що виключно документи мають підтверджувати безспірність заборгованості, що передбачені постановою урядом України (Постанова Верховного суду України від 20 травня 2015 року) [21].

У свою чергу, Верховний Суд через 4 роки постановив у справі №201/11696/16-ц від 10 квітня 2019 року, що «учинення нотаріусом виконавчого напису – це нотаріальна дія, яка полягає в посвідченні права стягувача на стягнення грошових сум або витребування від боржника майна. При цьому вчинений нотаріусом виконавчий напис не породжує виникнення права стягувача на стягнення грошових сум або витребування від боржника майна, а підтверджує, що таке право виникло в стягувача раніше» [7].

Однак, законодавством не визначений виключний перелік обставин, які свідчать про наявність спору щодо заборгованості, що має встановлюватись лише судом, точніше ці обставини відповідно до загальних правил цивільного процесу за наслідками перевірки доводів боржника та оцінки наданих ним доказів будуть встановлені внаслідок судового розгляду. Це доводить правовий висновок у Постанові Верховного Суду України від 05 липня 2017 року № 6-887цс 17 [15].

Верховний Суд у постанові від 29.01.2019 р. у справі № 910/13233/17 встановив, що безспірністю вимоги є не тільки відсутність будь-яких суперечностей у поданих нотаріусу стягувачем документах, а й відсутність заперечень боржника щодо заборгованості та її розрахунку: безспірною заборгованістю є заборгованість боржника, з якою останній погоджується, що, відповідно, виключає можливість спору зі сторони боржника щодо її розміру, строку, за який вона нарахована, тощо, а відтак і документи, які підтверджують її безспірність і на підставі яких нотаріусами здійснюються виконавчі написи, мають бути однозначними, беззаперечними та такими, що містять вираз волі стосовно наявності певної заборгованості не лише кредитора, а й самого боржника або ж безумовно підтверджують наявність у боржника перед кредитором заборгованості саме в такому розмірі [17].

За висновками Верховного Суду в постанові від 23.06.2020 р. у справі № 645/1979/15-ц: порушення порядку повідомлення іпотекодавця про вимогу щодо усунення порушення поряд із порушенням нотаріусом порядку вчинення виконавчого напису є самостійними та достатніми підставами для визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню: «Велика Палата Верховного Суду звертає увагу, що наведена норма спрямована на фактичне повідомлення іпотекодавця, аби надати йому можливість усунути порушення і цим запобігти зверненню стягнення на його майно» [23].

ВС встановив у постанові від 22 березня 2021 року у справі № 653/4444/17, що підставами визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню є недотримання визначеної Законом України «Про нотаріат» та Порядком процедури вчинення виконавчих написів. Тобто при оспорюванні виконавчих написів, позивачі звертаються з позовом про визнання їх такими, що не підлягають виконанню з тих підстав, що суми, на які вчинено виконавчий напис не є безспірними, стягувач не надав нотаріусу усі документи, які підтверджують заборгованість, пропущений строк вчинення виконавчого напису [26]. Позивач не порушував питання щодо наявності хоча б однієї з вищевказаних підстав для визнання такого виконавчого напису недійсним згідно з вимогами Закону України Про нотаріат.

Доводи касаційної скарги про те, що у виконавчому написі не зазначено строк, за який провадиться стягнення, в тому числі пені, є необґрунтованими, оскільки нотаріусом зазначено, що виконавчий напис вчиняється на підставі договору позики від 01 квітня 2013 року строк повернення якої настав 01 квітня 2015 року. Пеня нарахована на підставі пункту 5 договору позики. Інші доводи касаційної скарги є необґрунтованими, оскільки фактично зводяться до незгоди зі встановленими фактичними обставинами в справі та стосуються переоцінки доказів. Ці доводи були предметом з'ясування в суді апеляційної інстанції.

Верховний Суд дійшов висновку про відсутність підстав для задоволення заявлених позивачем вимог про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, оскільки ним не було доведено порушення, невизнання або оспорювання його прав внаслідок здійснення виконавчого напису, що є підставою для їх захисту відповідно до вимог чинного законодавства.

Верховний Суд встановив у рішенні від 17 березня 2021 року у справі № 210/2664/18, що особа в позовній заяві не спростувала факт не направлення та не отримання нею вимоги банку про усунення порушень виконання основного зобов'язання, яка після направлення боржнику надавалась банком нотаріусу для

вчинення виконавчого напису. Було підтверджено: на час вчинення спірного виконавчого напису банком було подано приватному нотаріусу усі необхідні докази про безспірність заборгованості за спірним кредитним договором, а позивачем вказану безспірність станом на момент вчинення виконавчого напису під час розгляду справи спростовано не було.

Таким чином, було доведена законність вчинення нотаріусом виконавчого напису, адже не було встановлено, що позивач спростувала належність та допустимість доказів, а саме, те, що сума заборгованості за кредитним договором на дату вчинення нотаріусом оспорюваного виконавчого напису була іншою, ніж та, яка запропонована в ньому до стягнення банком; не надала доказів часткового чи повного погашення заборгованості.

Верховний Суд у постанові від 19 березня 2021 року у справі № 750/3781/20 прийняв рішення, що матеріали справи не містять відомостей про отримання позивачем відповідного повідомлення. У нотаріальному процесі при стягненні боргу за нотаріально посвідченим договором позики (кредитним договором) на підставі виконавчого напису нотаріуса боржник участі не приймає, а тому врахування його інтересів має забезпечуватися шляхом надіслання повідомлення – письмової вимоги про усунення порушення (письмове повідомлення про вчинення виконавчого напису).

Повідомлення надіслане стягувачем боржнику, є документом, що підтверджують безспірність заборгованості та обов'язково має подаватися при вчиненні виконавчого напису. Отже, наявність між сторонами спору щодо заборгованості за кредитним, порушення порядку повідомлення позивача про вимогу про усунення порушення є підставами для визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню.

Верховний Суд зробив висновок у постанові від 18 березня 2021 року у справі № 200/6545/20-а, що вимоги про заміну сторони у виконавчому провадженні у виконавчому написі нотаріуса до відкриття виконавчого

провадження у порядку статті 379 КАС України є передчасними, оскільки у випадку незгоди із рішеннями, діями чи бездіяльністю державного чи приватного виконавця після подання виконавчого документа, заявник вправі їх оскаржити в загальному порядку.

Верховний Суд також встановив у постанові від 22 лютого 2021 року у справі № 361/1099/18, що здійснивши виконавчий напис, нотаріус не перевіряв безспірність заборгованості та не звернув увагу, що з дня виникнення права вимоги минуло більше трьох років.

Після спливу визначеного договором строку кредитування чи у разі пред'явлення до позичальника вимоги згідно з частиною другою статті 1050 ЦК України право кредитодавця нараховувати передбачені договором проценти за кредитом припиняється. Таким чином, по даній цивільній справі відсутні правові підстави нараховувати передбачені договором проценти до повного погашення заборгованості за кредитом.

Не можна не брати до уваги позицію судів, відповідно до якої належними доказами, що підтверджують наявність чи відсутність заборгованості, а також встановлюють її розмір, можуть бути лише первинні документи, оформлені відповідно до вимог ст. 9 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність" від 16.07.99 р. № 996-XIV (платіжні доручення, меморіальні ордери, розписки, чеки тощо).

Це підтверджує постанова Верховного Суду від 06.06.2019 р. у справі № 750/1627/18. У ній Верховний Суд також дійшов висновку про те, що розрахунок заборгованості, зроблений банком з урахуванням положень Переліку документів, не можна вважати доказом на підтвердження безспірності заборгованості боржника. Під час вирішення питання щодо забезпечення позову обґрунтованість позову не досліджують, адже питання обґрунтованості заявлених позовних вимог є предметом дослідження судом під час розгляду спору по суті. Суд повинен лише пересвідчитися, що між сторонами виник спір.

Такого висновку дійшов Верховний Суд у постанові від 25.09.2019 р. у справі № 320/3560/18.

Після 22 лютого 2017 року (коли було ухвалено постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 22.02.2017 р. у справі № 826/20084/14) незаконним є стягнення заборгованості за кредитним договором, що не був нотаріально посвідченим, на підставі виконавчого напису нотаріуса (постанова Верховного Суду від 21.10.2020 р. у справі № 172/1652/18).

Вирішуючи спір про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, суд не повинен обмежуватися лише перевіркою додержання нотаріусом формальних процедур і факту подання стягувачем документів на підтвердження безспірної заборгованості боржника згідно з Переліком документів.

Для правильного застосування положень ст. ст. 87, 88 Закону України "Про нотаріат" у такому спорі суд повинен перевірити доводи сторін у повному обсязі й установити та зазначити в рішенні, чи справді на момент вчинення нотаріусом виконавчого напису боржник мав безспірну заборгованість перед стягувачем (Велика Палата Верховного Суду в постановках від 27.03.2019 р. у справі № 137/1666/16-ц (провадження № 14-84цс19) та від 02.07.2019 р. у справі № 916/3006/17 (провадження № 14-278гс18)).

Безспірність документа, відповідно до якого вчиняють виконавчий напис, перевіряють так: боржник повинен бути повідомлений не менше ніж за 30 днів до вчинення виконавчого напису про порушення кредитних зобов'язань і ліквідувати допущені порушення чи оскаржити виставлену вимогу в судовому порядку або виставити заперечення кредиторю. Якщо жодну із цих дій не виконано, заборгованість вважають безспірною (постанова Верховного Суду від 08.04.2021 р. у справі № 766/13967/17).

Таким чином, з метою доведення виконавчий напис нотаріуса незаконним з огляду на судову практику можна звернутися до трьох підстав:

- прострочені боргові строки
- безпідставно нараховані відсотки за кредитом
- відсутність нотаріального посвідчення кредитного договору.

Тому, можна запропонувати внести зміни до переліку документів за якими стягнення заборгованості провадиться в безспірному порядку та чітко визначити, які саме документи підтверджують факт безспірності заборгованості [59, с. 110]. А також, зобов'язати нотаріусів позначати у виконавчому написі ті норми законодавства, на підставі яких вони вирішували ті чи інші питання.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Внаслідок проведеного дослідження питання вчинення виконавчого напису нотаріусом у господарській діяльності нами були зроблені такі висновки.

1. Виконавчий напис є розпорядженням нотаріуса, що підтверджує зобов'язання боржника; являється нотаріальною дією про примусове стягнення з боржника на користь кредитора, здійснене на документах. Виконавчий напис є виконавчим документом, обов'язкові елементи змісту якого визначені в статті 89 Закону України «Про нотаріат», а також в частині 4 Глави 16 Наказу «Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» від 22.02.2012 № 296/5. Виконавчий напис є певним етапом у процесі стягнення заборгованості. Важливим аспектом залишається питання щодо чинності такого розпорядження: виконавчий напис набирає чинності з дати його реєстрації в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій, що має бути зазначено у самому тексті виконавчого напису та мати свій окремий реєстраційний номер. Метою відповідного напису є надання стягувачу можливості реалізувати право на примусове виконання безспірного зобов'язання боржником у позасудовому порядку. Виконавчий напис скріплюється підписом і печаткою нотаріуса.

2. Головною передумовою вчинення виконавчого напису є відсутність суперечності вчинення такої нотаріальної дії законодавству України. Тобто в даному випадку не йдеться про наявність дозволу на його вчинення нотаріусом, оскільки це питання є безспірним в силу положень ст. 18 ЦК України, Закону України «Про нотаріат» та інших нормативних актів. Виконавчий напис вчиняється на оригіналі документа, який встановлює заборгованість внаслідок успішної перевірки та підтвердження факту безспірності заборгованості на основі визначених законом документів. По суті ці документи слугують

доказами для нотаріуса, який має вчинити чи відмовити у вчиненні певних нотаріальних дій.

3. Проблемним аспектом раніше був строк пред'явлення рішення до виконання, але внаслідок змін до Закону України «Про нотаріат» був встановлений єдиний трьох річний строк. Однак ще залишається не вирішеним питання щодо змісту «безспірності заборгованості», яка є обов'язковою умовою для учинення виконавчого напису на борговому документі, оскільки офіційна інтерпретація безспірності заборгованості відсутня. Безспірність заборгованості в полі правового регулювання визнається лише формальністю: наявністю документів, які можуть підтвердити її.

4. Закон України «Про виконавче провадження» та Закон України «Про нотаріат», а також Наказ № 296/5 мають певні розбіжності щодо регулювання питання про зміст виконавчого напису, бо Закон України «Про нотаріат» не зазначає, що у виконавчому написі обов'язково треба зазначити ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань стягувача та боржника, реєстраційний номер облікової картки платника податків, але вказується, що виконавчий напис має містити «найменування, адреса, дата і місце народження боржника, місце роботи (для фізичних осіб), номери рахунків в установах банків (для юридичних осіб)».

Внаслідок проведеного аналізу перерахованих вище джерел щодо теми, пропонується внести наступні **зміни** та **доповнення** до деяких законодавчих актів України, а саме:

– внести зміни до ст. 91 Закону України «Про нотаріат» доповнивши частиною 3 у питанні поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого напису до виконання;

- внести зміни до Закону України «Про виконавче провадження», доповнивши його статтею про причини відмови у відкритті виконавчого провадження на підставі виконавчого напису нотаріуса;
- доповнити ст. 89 Закону України «Про нотаріат» положенням, зазначивши в пункті «найменування, адреса, дата і місце народження боржника, місце роботи (для фізичних осіб), номери рахунків в установах банків (для юридичних осіб)», ще й: *«ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань стягувача та боржника, реєстраційний номер облікової картки платника податків для уточнення та наявності резолютивної частини»;*
- за наслідками аналізу судової практики щодо виконавчих написів можна зробити висновок про те, що основним питанням, яке виникає під час розгляду даної категорії спорів є питання щодо встановлення факту наявності безспірних і достовірних вимог до боржника з боку кредитора. Пропонуємо внести зміни до переліку документів за якими стягнення заборгованості провадиться в безспірному порядку та чітко визначити, які саме документи підтверджують факт безспірності заборгованості, а також, зобов'язати нотаріусів позначати у виконавчому написі ті норми законодавства, на підставі яких вони вирішували ті чи інші питання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 30.09.2021)
2. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 10.06.2021)
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 10.06.2021)
4. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-15. Дата оновлення: 03.08.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/paran2510#n2510>- (дата звернення: 03.08.2017)
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 10.06.2021)
6. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення: 10.06.2021)
7. Про внесення змін до Закону України «Про нотаріат» щодо усунення законодавчих колізій та прогалин : Закон України від 14.07.2020 № 775-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/775-20#n239> (дата звернення: 10.06.2021)
8. Про іпотеку : Закон України від 05.06.2003 № 898-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text> (дата звернення: 10.06.2021)
9. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (дата звернення: 10.06.2021)

10. Про затвердження переліку документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.06.1999 № 1172. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1172-99-п#Text> (дата звернення: 10.06.2021)

11. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text> (дата звернення: 10.06.2021)

12. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.05.2018 по справі 320/8269/15-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74506060> (дата звернення: 10.06.2021)

13. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 27.03.2019 у справі № 137/1666/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80854768> (дата звернення: 10.06.2021)

14. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 02.07.2019 у справі № 916/3006/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83589983> (дата звернення: 10.06.2021)

15. Постанова Верховного Суду України від 05.07.2017 № 6-887цс 17. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VS170389.html#:~:text=Постанова%20№6-887цс17%2C%20754 (дата звернення: 10.06.2021).

16. Постанова Верховного Суду від 23.01.2018 по справі № 310/9293/15. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/71825964> (дата звернення: 10.06.2021).

17. Постанова Верховного Суду від 29.01.2019 у справі № 910/13233/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79503225> (дата звернення: 10.06.2021).

18. Постанова Верховного Суду від 10 квітня 2019 року по справі №201/11696/16-ц. URL: https://protocol.ua/ru/postanova_ktss_vp_vid_10_04_2019_roku_u_spravi_201_11696_16/ (дата звернення: 10.06.2021).

19. Постанова Верховного Суду від 14.08.2019 по справі №519/77/18. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/83692339> (дата звернення: 10.06.2021).
20. Постанова Верховного Суду від 25.09.2019 р. у справі № 320/3560/18. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/84845606> (дата звернення: 10.06.2021).
21. Постанова Верховного Суду від 14.05.2020 року по справі № 804/8020/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89217726> Постанова Верховного суду України від 20.05. 2015 р. № 6-158цс15. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/45855991> (дата звернення: 10.06.2021).
22. Постанова Верховного Суду від 06.06.2019 р. у справі № 750/1627/18. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=82261656&red=1000035306e87b28c8c6f1aebb01a285787fdd&d=5> (дата звернення: 10.09.2021).
23. Постанова Верховного Суду від 23.06.2020 р. у справі № 645/1979/15-ц. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/90458929> (дата звернення: 10.09.2021).
24. Постанова Верховного Суду від 21.10.2020 р. у справі № 172/1652/18. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=92811495&red=100003a8814234b34efbc7789a7c95f5b9e538&d=5> (дата звернення: 10.09.2021).
25. Постанова Верховного Суду від 22 лютого 2021 року у справі № 361/1099/18. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/95139651> (дата звернення: 10.09.2021).
26. Постанова Верховного Суду від 22 березня 2021 року у справі № 653/4444/17. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=95907489&red=100003afde0d10bf95c763603fb977522aa8f3&d=5> (дата звернення: 10.09.2021).

27. Постанова Верховного Суду від 17 березня 2021 року у справі № 210/2664/18. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=95907373&red=100003c567106d1cc42bd283383589c17ec222&d=5> (дата звернення: 10.09.2021).
28. Постанова Верховного Суду від 18 березня 2021 року у справі № 200/6545/20-а. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/95616283> (дата звернення: 10.09.2021).
29. Постанова Верховного Суду від 19 березня 2021 року у справі № 750/3781/20. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=95654038&red=1000037b74cb904accb38772f5eb93699eaf34&d=5> (дата звернення: 10.09.2021).
30. Постанова Верховного Суду від 08.04.2021 р. у справі № 766/13967/17. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/94296537?1613436073> (дата звернення: 10.09.2021).
31. Постанова Верховного Суду України від 04.03.2015 року по справі № 6-27цс15. URL: <https://reustr.court.gov.ua/Review/43006509> (дата звернення: 10.09.2021).
32. Постанова Київського апеляційного адміністративного суду від 22.02.2017 р. у справі № 826/20084/14 (дата звернення: 10.09.2021).
33. Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам: постанова пленуму Вищого господарського суду України від 24.10.2011 р. № v0010600-11. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0010600-11> (дата звернення : 04.03.2015).
34. Рішення Індустріального районного суду м. Дніпропетровська від 06.07.2017 р. по справі № 202/2409/17. URL: <http://www.reustr.court.gov.ua/Review/67646183> (дата звернення: 10.09.2021)
35. Рішення Першого сенату Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Товариства з обмеженою відповідальністю «Укркава»

щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини першої статті 88 Закону «Про нотаріат» : Рішення Конституційного суду України від 01.07.2020 № 7-р(І)/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va07p710-20#Text> (дата звернення: 10.06.2021).

36. Ухвала Вишого адміністративного суду від 01.11.2017 № К/800/6492/17 Про визнання незаконними, нечинними та скасування пунктів постанови. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_649760-17#Text (дата звернення: 10.06.2021).

37. Баранкова В.В. Витребування нотаріусом відомостей і документів: право чи обов'язок. *Scientific collection "Interconf". Experimental and theoretical research in modern science*. 2021. №68. С. 119-123

38. Баранкова В.В. Законність нотаріальних актів. *Право і суспільство*. 2021. № 4. С. 28-34

39. Білоус Т. Й. Виконавчий напис як елемент захисту прав людини: проблеми та шляхи вдосконалення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2020. № 44. С. 78-80

40. Вавженчук С., Фулей Г. проблеми цивільно-правового захисту прав шляхом вчинення виконавчого напису нотаріусом. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 3. С. 3-6

41. Гвагвалія М.М. Виконавчий напис нотаріуса: питання безспірності заборгованості. *Цивілістична процесуальна думка*. 2017. №1. С. 10-12

42. Грибанова О. Документи, що підтверджують безспірність заборгованості боржника та встановлюють прострочення виконання зобов'язання. *Нотаріат для вас*. 2011. № 10. С. 62-63.

43. Дика А.О. Процесуальні особливості видачі судового наказу та вчинення виконавчого напису нотаріуса. *Науковий юридичний журнал «Правові новели»*. 2017. № 3. С. 56-64

44. Демченко О. Виконавчий напис нотаріуса як позасудова форма захисту цивільних прав та законних інтересів. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3. С. 15-20
45. Єщенко А. Вчинення виконавчих написів нотаріусом. URL: <https://blanki-ua.com.ua/dogovor/6568/index.html> (дата звернення: 10.06.2021)
46. Желіховська Ю. В. Виконавчий напис як засіб захисту цивільних прав нотаріусом. 2011. № 5 (59). С. 157-160. URL: http://yurradnik.com.ua/wp-content/uploads/2014/10/men05_2011_c157_Zhelihovskaj.doc (дата звернення: 10.06.2021).
47. Комаров В.В., Баранкова В.В. Нотаріат: підручник. Харків: Право. 2019. 416 с.
48. Кравець Р., Валенко К. Виконавчі написи поза законом. *Юридична газета*. 2020. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/insh/vikonavchi-napisi-poza-zakonom.html>
49. Майданик Р.А. Виконавчий напис нотаріуса як спосіб захисту цивільних прав: теорія і практика застосування. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2010. № 8. С. 96-105
50. Морозов Є. Умови вчинення виконавчого напису нотаріуса на борговому документі. *Lexinform*. 2020. URL: <https://lexinform.com.ua/sudova-praktyka/umovu-vchynennya-vykonavchogo-napysu-notariusa-na-borgovomu-dokumentii/>(дата звернення: 10.06.2021).
51. Нікітюк О.М. Особливості виконавчого напису нотаріуса як способу охорони права спільної власності подружжя. *Цивілістична процесуальна думка*. 2016. № 3. С. 6-9
52. Нотаріат України: Книга 1. Організація нотаріату з практикумом: Підручник у трьох томах за заг. ред. С.Я.Фурси. К.: Алерта. 2015. 484 с.
53. Печений О. Науково-правовий висновок щодо вчинення нотаріусом виконавчого напису. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2008. № 1. 69 с.

54. Радзівєвська Л. К., Пасічник С. Г. Нотаріат в Україні: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2000. 525 с.
55. Серветник А. Г. Порядок стягнення заборгованості за виконавчим написом нотаріуса. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 3. Том 1. С. 48–54.
56. Серветник А.Г. Виконавчий напис нотаріуса як спосіб реалізації нотаріальної форми захисту цивільних прав : дис. ... докт. філософії. : 081 – Право. Київ, 2020. 242 с.
57. Строкач І.І. Виконавчий напис нотаріуса в цивілістичному процесі: дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03. Київ, 2018. 240 с.
58. Строкач І.І. Виконавчий напис нотаріуса: законодавчі проблеми регламентації взаємодії нотаріуса і виконавця відповідно щодо процедури його вчинення та виконання даного виконавчого документа. *Судова апеляція: Цивільне право та цивільний процес*. 2017. №3 (48). С. 128-138
59. Строкач І. І. Підготовка до вчинення нотаріального провадження. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 3. С. 253–258.
60. Строкач И. И. Проблемные вопросы оспаривания исполнительных надписей нотариуса в судебном порядке. *Цивилистическая процессуальная мысль: междунар. сб. науч. статей.* / под ред. С. Я. Фурсы. Киев: Алерта, 2016. Вып. 5 (2): Гражданский, хозяйственный (арбитражный) процесс. С. 502–507.
61. Щербина Є.М., Кульова А.А. Окремі недоліки законодавства щодо стягнення боргу за виконавчими написами нотаріусів. *Цивілістика. : право і суспільство*. 2018. № 6. С. 89-93